

To Cite This Article: Kavut, İ.E. (2021). The Role of Textile Products for Pre-School Children's Spatial Requirements in Protection Centers. *Journal of Interior Design and Academy*, 1(1), 3-13.

DOI: <https://doi.org/10.53463/inda.2021vol1iss1pp3-13>

Submitted: 24/05/2021

Revised: 05/06/2021

Accepted: 20/06/2021

THE ROLE OF TEXTILE PRODUCTS FOR PRE-SCHOOL CHILDREN'S SPATIAL REQUIREMENTS IN PROTECTION CENTERS

Koruma Evlerinde Okul Öncesi Çocukluk Dönemindeki Çocukların Mekan İhtiyacında Tekstil Ürünlerinin Rolü

İ. Emre KAVUT¹

Öz

Koruma evlerinin kurulum aşamaları, amaç ve koşulları coğrafyamız içinde değişiklik gösterse de bütün koruma evleri öksüz, yetim ve sahipsiz çocuklara sahip çıkıp ve hayata hazırlamak amacıyla kurulurlar. Bu yüzden dolayı yetimhaneler bahsedilen çocuklar için en yüksek fayda ve işlemi sağlayacak şekilde tasarlanması gereken yapı kompleksleridir. Bir birey olarak, zihinsel ve fiziksel gelişimin henüz tamamlanmadığı erken çocukluk döneminde çevresel ve mekânsal etkiler büyük bir önem taşır. Bu çalışmada koruma evlerinde kalan okul öncesi çocukluk dönemindeki çocukların görsel algı gelişimine uygun mekan tasarımının nasıl olması gerektiği, tasarımın çocukların algı davranışsal performansı üzerine etkileri ve bu tasarımda tekstil ürünlerinin rolü ortaya konacaktır.

Anahtar Kelimeler: Koruma evleri, okul öncesi çocukluk dönemi, mimarlık, tekstil

Abstract

Although the establishment processes and conditions of orphanages vary from region to region, all orphanages are established with the common purpose of protecting and supporting orphans and the homeless. Therefore, orphanages are structures that should be planned in a way that will provide the highest benefit for children. For children whose mental and physical development is not yet complete, environmental factors are of great importance in the design process. This study will highlight how space design should be appropriate in order for the development of visual perception in pre-school children staying in these orphanages, the effects of the design on the perceptual behavioral performance of children and the role of textile products in this design.

Keywords: Orphanage, pre-school childhood period, architecture, textile

¹ **Correspondence to:** Assoc. Prof. Dr., Mimar Sinan Fine Arts University, emre.kavut@msgsu.edu.tr, ORCID No: 0000-0003-2672-4122

1.GİRİŞ

Belli yaş altı bireylerin yani çocukların gerekli standartlar içinde sağlıklı bir aile ortamı içinde yetişmeleri, gerekli gelişmeleri, hedeflenen eğitimi görmeleri fiziksel ve ruhsal gelişimleri bakımından önemli etkenler içinde görülmektedir. Çocukluk safhası, zihinsel, sosyal, duygusal ve fiziksel anlamda bir çocuk için gelişiminin en önemli olduğu bir dönemi anlatır ve gösterir ve bu dönemin doğru ve sağlıklı bir biçimde geçirilebilmesi için bireyin, bir aile yanında yetişmesi çok önemli bir olgudur (Şimşek, Erol, Öztop ve Özcan, 2008). Bu durumla birlikte, her çocuk gerek maddi, gerekse manevi farklı sebeplerle öz ailesi ile birlikte bu çağını sürdürme olanağına sahip olamayabilmektedir. Ailevi sıkıntılar, maddi-manevi imkansızlıklar ve buna benzer birçok olumsuz şarttan ötürü bireyin aile yanında bakımı ve korumasının gerçekleştirilemediği koşullarda devlet bu durumu, sosyal hizmet amaçlı oluşumlar tarafından yerine getirmektedir.

Bireylerin fiziksel, psikolojik oluşumları için, sağlıklı aile ortamı olduğu kadar sağlıklı bir fiziksel mekana da ihtiyaç duyulmaktadır. Çevre/mezan olgusu, bir çocuğun gelişimi olgusunu etkileyen şartlar içinde yer almaktadır ve bireyin ihtiyaçlarına göre şekillenebilmesi, oluşabilmesi yönünden, kalıtsal özellikler gibi değiştirilme şansı bulunmayan şartlardan ayrılmaktadır (Aydoğan, 2006). Bu durumda, çocuğun sosyal ve zihinsel gelişimine etkisi açısından mekân tasarımının önem taşıdığı en önemli faktörlerden biridir.

İnsanlar tüm gereksinimlerini cevap verebilecek bir ortama, çevreye ihtiyaç duyarlar. İnsanların ortamları ile ilgili beklentisi kültürel farklılıklar, yaş, cinsiyet gibi kişisel özelliklerine göre farklılık göstermektedir (Bozdayı, 2004). Bu durumda, tüm gerekli gelişimini henüz tamamlayamamış olan okul öncesi dönemi çocuklar için tasarlanmış bir çevre/mezan çok büyük önem taşır. Gerek toplumsal gerekse fiziksel şartlayıcı etmenler ile zenginleştirilmiş, güvenli, sağlıklı bir konut ortamı çocuğun fiziksel ve zihinsel gelişimi açısından temel oluşturmaktadır (Aydoğan, 2006). Bu sebeple, çeşitli nedenlerle ebeveynlerinden farklı yerlerde yaşamak zorunda olan ve duygusal yönden farklılık ve yokluk hissedebilen, koruma kararı altındaki çocukların mekanlarının, sahip olduğu yaş aralıklarının durumuna göre tasarlanması onların fiziksel ve zihinsel gelişmelerine katkı sağlayıp, cevap verebilecek durumda olmalıdır.

Yerine uygun fonksiyonel uyarıcılar, çocuğun bedensel ve zihinsel gelişimi sürecinin sağlıklı bir şekilde geçirmesi ve olgunluk sağlaması açısından en önemli unsurdur. Vakitlerinin büyük kısmını geçirdikleri mekânlardaki tüm donatıların ve objelerin tasarımlarının fonksiyonel ve ergonomik olması, güvenli olması, kullanışlı, işlevsel ve demonte olması, çocuğun estetik ve kreatif duygularını

destekler olması, dayanıklı ve uygun fiyatlı olması vb. sebebler çocuğun gelişimini destekleyici temel tasarım prensipleri olarak sayılabilir (Demirarslan ve Aytöre, 2004).

Objeler ve mobilya tasarımlarında doku, renk, form, malzeme, ergonomi vb. prensipler okul öncesi yaş grubu çocukların sosyal, fiziksel gelişimleri bakımından önemlidir, 3-6 yaş aralığı dönemde çocuk, çevreyi, mekânı ve çevresinde bulunan objeleri anlamakta ve anlamlandırmaktadır. Bireyin gelişim süreçlerinin göz önünde bulundurulduğu, çocuğa ait, biçimlenmiş mekân ve objeler çocuğun fiziksel ve zihinsel gelişim durumuna katkı sağlamaktadır (Burdurlu, Kılıç, İlçe, Elibol ve Yener, 2004).

2. KORUNMAYA İHTİYACI OLAN ÇOCUKLAR VE KORUMA EVLERİ

Çocukluk kavramı, doğduğu andan yetişkinlik dönemine kadar geçen süre içinde fiziksel, ruhsal, zihinsel gelişimi ile birlikte toplum içindeki ekonomik, hukuki statüleri de içine alan geniş bir çerçevede değerlendirilebilmektedir. Bireyin tüm bu gelişim süreçleri içerisinde sosyal etkileşime açık olduğu ve bu etkileşimin kötü yönde de olabileceği göz önüne alındığında her bakımdan korunması gereken bir alanda yer aldığı söylenebilmektedir (Parin ve Bilan, 2007).

Genel bir bakış açısında çocukluk kavramı içinde olan; sosyal, fiziksel, ekonomik anlamda dezavantajlı durumda olan çalışan, sokakta yaşamak zorunda olan çocuklar, zihinsel, bedensel engelle sahip çocuklar ve korunmaya ihtiyacı olan çocuklar, bu oluşumun içinde birer parça olarak ele alınmaktadır. Bu dezavantajlı grup içerisinde bulunan korunma gereksinimi olan çocuklar, durumları, olanakları içinde zorunluluktan kaynaklanan tüm bu sebeplerle ile diğer çocuklardan farklı bir durumda ele alınmaktadır (Parin ve Bilan, 2007).

Bireysel özelliklere, maddi ve manevi anlamda her türlü duruma bakılmaksızın, yasal çerçevede olduğundan, reşit olana kadar her çocuk korunmaya muhtaç kabul edilmektedir. Bu bir anlamda ele alındığında korunmaya muhtaç bireylerin; gerçekleştirilmesi gereken tüm temel ihtiyaçlarının karşılanmasında, yetiştirilmesinde, korunmasında yetersizlikler bulunan, çeşitli engeller sonucunda bedensel, zihinsel açıdan sağlıklı bir gelişim sürecinde bulunmayan, her manada bireysel güvenliği tehdit altında bulunan çocuklar olarak ifade edilebilmektedir (Salim, 2011).

2.1. Koruma Evlerinin Tasarımı

Koruma evleri tasarımı aşaması, bireylerin tüm gelişim özelliklerine uygun olarak tasarımının yapılması, bireylerin ilgi, istek ve sağlıklarına uygun planlamaların yapılması, iç mimarlık, mühendislik, çocuk gelişimi, eğitim bilimleri, pedagoji gibi bilim dallarının multi disiplinler çalışmaları gerekmektedir.

Koruma evlerinde kalan okul öncesi çocukluk dönemindeki çocukların psikolojik ve fiziksel özellikleri göz önünde alınarak tasarlanan tüm mekanlar da kullanılması planlanan obje ve elemanlarda; renk, doku, malzeme ve aydınlatma gibi şartların uygunluğu göz önüne alınmalıdır. İç mekanın tasarlanması esnasında, mekanda kullanılan malzeme, mobilya, objeler gibi mekanı birleştirici nitelikte olan tüm değerler; renk, form, düzlem, nokta gibi ayrıştırıcılarda birleştirilerek mekanın anlam kazanmasında söz sahibi olurlar.

Koruma evlerinde tüm yaş grubu bireylerin ihtiyaçları ve gereksinimler değişiklik gösterir. Okul öncesi dönemdeki çocukların, araştırma yapabileceği ve oyun oynayabileceği alanlar yapılmalıdır. Oyun mekanlarında birbirlerine kontrast renkler tercih edilip ve itina ile kullanılmalıdır. Çocuklar için farklı etkinlik alanları tasarlanılırken kullanılan; renk, doku, ışık, mobilya, obje ve diğer malzemelerin birbirleriyle tasarım açısından uyumu çok önemlidir. Bireylerin ihtiyaç duydukları araç ve gereçlere sorunsuz ulaşabilmeleri için, kullanılan donatı elemanlarının ve obje gruplarının yerlerinin belli ve ergonomik kurallara uygun olmalıdır. Kurallar içinde tasarlanmış ve doğru konumlanmış ve uygulanmış oyun alanları çocuklar üzerinde doğru duygusal gelişimi artırır. Bunun yanında birbirleri ve yetişkinlerle olan iletişimlerini ve kontaklarını pozitif yönde etkilemektedir.

2.2. Korunmaya İhtiyacı Olan Çocuklara Yönelik Hizmet Yöntemleri

Bedensel, sosyal açıdan sağlıklı gelişimlerine engel teşkil eden tüm olumsuzluklarla karşı karşıya kalan, 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'nda da 'korunmaya ihtiyacı olan çocuk' adı geçen tüm bireyler, ailelerinden ayrı yaşamak durumunda kalabilmektedirler. Maddi imkânsızlıklar, şiddet, istismar, ailevi problemler, anne veya babanın olmaması gibi birçok sebepten dolayı çocuğun aile yanında kalması sakıncalı hale gelebilmekte ve çocuk korunmasız konuma düşebilmektedir. Bu gibi durumlarda çocuk, devlet tarafından koruma altına alınmakta, bakımı ve yetişmesine ait sorumluluklar çocuğun özelliklerine göre belirlenen farklı bakım yöntemlerince yerine getirilmektedir (Parin ve Bilan, 2007).

Günümüz uygulamasında ve yazılı kanun/maddelere göre olan koruma ve bakım yöntemleri; aile yanında bakım ve koruma, koruyucu aile, evlat edindirme ve kurum bakımı olarak adlandırılmaktadır.

2.2.1. Kurum Bakımı Hizmeti

Tüm bakımı, eğitimi ve korunması devlet tarafından üstlenilen korunmaya ihtiyacı olan çocuklara sağlanan bakım yöntemlerinden olan ayni ve nakdi yardım ile aile ortamında bakım, koruyucu aile ya da evlat edindirme yöntemi gibi seçeneklerin içinde yer alan kurum bakımı, tüm zamanlı (24 saat) bakımın sağlandığı geçici ya da sürekli bakım yöntemidir (Elmacı, 2010). Kurum bakımında, farklı sebeplerden dolayı ailesinin yanında bulunması sakıncalı bulunan, devlet koruması altına alınan,

aralarında kan bağı bulunmayan farklı yaş gruplarında çocukların bakımı, devlet tarafından görevlendirilen, çocuklarla herhangi bir kan bağı olmayan görevliler tarafından aynı çatı altında sağlanmaktadır (Tomanbay, 1999). Bir başka ifadeyle, korunmaya ihtiyacı olan çocukların sağlıklı bir birey olarak yetişebilmesi, topluma yararlı bireyler olarak kazandırılabilmesi için sağlanan bakım yöntemlerinden birisi olan kurum bakımı, benzer sebeplerle bir aile ortamına sahip olamayan, aralarında herhangi bir kan bağı olmayan çocukların, belirli mekânlarda, farklı sayılarda gruplar halinde, geçici veya sürekli bakımlarının, kurum tarafından görevlendirilmiş kişilerce sağlandığı bakım yöntemi olarak tanımlanabilmektedir (Yazıcı, 2012).

Kurum tipleri kapalı tip kurumlar, açık tip kurumlar, kışla tipi, okul tipi ve ev tipi kurumlar olarak kategorize edilebilmektedir. Kapalı tip kurumlar; barınma, eğitim, sağlık gibi her türlü ihtiyaca cevap veren kurumların bir arada bulunduğu, dış dünya ile bağlantının minimum düzeyde tutulduğu kurumlarken, açık tip kurumlar; çocuğun dış dünya ile bağlantısının koparılmadığı, ihtiyaçlarının toplum içinde, eşit bir biçimde sağlanabildiği kurumlardır (Şenocak, 2006). 2828 sayılı kanunda da tanımlanan yatılı çocuk yuvaları, yetiştirme yurtları ve az sayıda çocuğun bir arada bulunduğu çocuk evleri kurum bakımı adı altında yer alan sosyal hizmet kuruluşlarıdır (Yolcuoğlu, 2009). Kışla tipi kurumlar ve ev tipi kurumlar yaygın olarak kullanılan kurum tiplerindendir (Yazıcı, 2012).

Şekil 1. Yetiştirme yurdu oda örnekleri (“Volunteer Morocco”, 2021; “Inhabitat”, 2021)

3. MEKAN TASARIMINDA TEKSTİL ÜRÜNLERİNİN KULLANIMININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Tekstil, günlük yaşamda, içinde bulunulan birçok ortamda kullanılan bir üründür. Giysilerde, kullanılan çanta ve ayakkabı gibi aksesuarlarda, çocuklara alınan oyuncaklarda, günlük yaşamda kullanılan mobilyalarda, eylemlerin gerçekleştirildiği konut, ofis, otel vb. iç mekanlarda tekstil ürünleri, farklı işlevlerle de olsa kullanılmaktadır. Tekstil yüzeyler, değişik üretim olanakları ile elde

edilen ve temelinde lif ihtivasi olan ürünlerdir. Tekstil yüzeyler, ipliklerden, liflerden veya ipliklerle liflerin çeşitlerinden üretilirler.

İç mekan, yapısal ve ruhsal bütünlüğü olan, kimlik kazandırılmış kişi ya da kişilere ait olan işlevsel yerler olarak nitelendirilebilir. İç mekanın bir aidiyet özelliği kazanması ya da bir karaktere sahip olabilmesi için, o mekanı kullanan kişilerin kişisel alışkanlıklarının, kültürel özelliklerinin, isteklerinin ve beğenilerinin, mekanın işlevi ile tasarımcı tarafından belirli ölçülerde bir araya getirilmiş olması beklenilmektedir. Bir iç mekan kurgusunda mobilya, malzeme, aydınlatma ve aksesuar gibi öğeler kullanıcı ve mekanın işlevi ile ilişkilendirilmiş olmalıdır. Mekanı etkileyen öğeler gibi perde, döşemelik kumaş, halı ve kilim gibi tekstil ürünleri de iç mekan kurgusunun vazgeçilmez öğelerindendir. Bir iç mekanın amaçlanan nitelikte tasarlanabilmesi için bu öğelerin ayrı ayrı değil bir bütün olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Tekstil ürünleri, temel gereksinimlerin karşılanmasının ötesinde, duylara hitap ederek mekanda oluşturulan ruhun ve bütünlüğün algılanmasını sağlamaktadır. Ayrıca iç mekanda oluşturulmak istenilen atmosferi yaratmaya yardımcı olmaktadır.

Ülkemizde iç mekan tasarımında mekanın niteliğini belirleyen bir öğe olan tekstil ürünlerinin seçim ve kullanım ölçütleri çoğunlukla deneme yanılma yöntemleriyle gerçekleştirildiği görülmektedir. Oysaki iç mimarlık, kullanıcı-işlev-mekan ilişkisine dayandığından dolayı iç mekanda kullanılacak tekstillerin kullanıcı, işlev ve mekanla bütünleşebilmesi açısından hem işlevsel, hem fiziksel, hem de duysal özelliklere sahip olması gerekmektedir. İşlevsel olarak mekandaki eylemleri gerçekleştirebilmek için genel ortam ısısının, genel ortam ışığının olması gereken düzeyde olması ve mekanda görülmesi istenmeyen bir alanın gizlenmesi gerekmektedir. Fiziksel olarak mekanın ölçülerine uyumlu, kullanım şartlarına dayanımlı olması gerekmektedir. Duysal olarak ise görme (estetik), işitme (akustik), dokunma (tuşe) ve koku bakımından kullanıcıyı olumlu yönde etkilemesi gerekmektedir. İç mekan tekstil ürünleri, mekanda olması istenilen fiziksel, işlevsel ve duysal özellikleri sağlayabilen niteliksel öğeler olmasından dolayı önemlidirler. Ayrıca, tekstil ürünlerindeki renk, doku, desen, form ve ölçü çeşitliliği mekanda bir tarz oluşturmada ve başka öğelerle oluşturulmuş tarzı destekleyebilmesi açısından önemlidir. Mekanda seçilen bir döşemelik kumaş mekanın tarzını oluşturan bir öğe olurken bu kumaşın yanında seçilen perdeler ve halı bu tarzı destekleyebilmektedir.

İç mekanda tekstil ürünleri seçilirken öncelikle kullanıma bağlı ürünü ve dolayısıyla mekan niteliğini etkileyen aşınma dayanımı, ışık haslığı, dikiş kayma dayanımı, kolay bakım, düşük dökümlülük ve tok tutum, leke tutmazlık, güç tutuşurluk, solmazlık, çürüme, böcek ve güvelere karşı dayanım ve statik elektriklenme özelliklerine dikkat edilmesi gerekmektedir. Bu özellikler kumaşa, kumaşı

oluşturulurken seçilen lif, liften ipliğin oluşturma yöntemi ve kumaşı elde etme yöntemlerinden geçmektedir. Bu nedenle iç mekanda kumaş seçilirken önce kullanım amacı belirlenmeli ve sonrasında sahip olması istenilen özelliğe göre lif, iplik ve yüzey çeşitlerinin özellikleri göz önünde bulundurulmalıdır. Örneğin sıcak iklime sahip bir yerde bulunan mekanda kumaş seçimi yapılırken, terletmeyen, nem ve suyu bünyesinde tutmayan ve serin tutabilen gibi özelliklere sahip liflerden üretilmiş aşınma dayanımı ve solmazlık özelliği yüksek olan bir kumaş seçilmelidir. Yani kumaşın seçimine iç mimarlık genel kurgusunu oluşturan mekan-kullanıcı-işlev öğelerinin analiz edilerek başlanmalı ve bu öğeler doğrultusunda olması gereken özellikleri içeren kumaşlar tercih edilmelidir.

3.1. Koruma Evlerinde Tekstil Ürünlerinin Rolü

Oyun alanında kullanılacak olan tüm zemin kaplama ürünleri, çocuğun düştüğünde zarar görmemesine, oyun ve diğer aktiviteler için uygun düzlem ve yüzeyler sağlamasına ve kolay temizlenir, hijyenik ve alerjik olmamasına dikkat edilmelidir. Çocuk odalarının tasarımlarında halıdan, yumuşak yer kaplamalarına ve ahşap ham maddeli yer kaplamalarına kadar geniş bir ürün skalasında, tercih şansı vardır. Bu seçimlerin ışığında dikkate alınması gereken ölçütler, öncelikle bireyler çok hareketli olduğu için çocuğun güvenliğini tesis edilmesi, hijyen olması ve ses yalıtımına uygun olması olarak sayılabilir. Bu malzemelerle, değişik doku ve farklı renk kombinasyonları ile de çocuk odasında yaşına uygun ve gelişiminde yardımcı olacak mekanlar yaratılabilir. Bir tekstil ürünü olan halı, çocuğa rahatça hareket edebileceği, oturabileceği yumuşak bir yüzey sağlamaktadır. Ses yalıtımı özelliği ile iç mekanda akustik değerlerin sağlanmasına da yardımcı olmaktadır. Küçük bir sakınca olarak halı tipi tekstil ürünlerinin odadaki nem oranını dengesiz hale getirdiğinden, alerjik bünyeli çocuklar için nefes almayı güçleştirebilmektedir. Bu bakımdan kullanılacak olan halının anti alerjik özellikte olması gerekmektedir. Özellikle el dokuması halılar, makine dokuması halılara oranla daha az alerjiktir. Fakat dayanıklılığı ve temizlik kolaylığı yüzünden %100 naylon (plastik ihtiva eden) halılar kullanımda aileler tarafından tercih edilmektedir. Çocuk odalarında kullanılacak tüm halıların yangını geciktirici özelliklerde olması çok önemli bir gereksinimdir. Kısa tüylü yün halılar bebek ve küçük çocukların yaş aralığı için uygun olup, pelüş tarzı halılar çok fazla toz/akar tuttuğundan bebeklerin solunum problemi yaşatacağından sağlıksız olarak görülmektedir. Kilim ve parça halılar da özellikle ahşap esaslı ve esnek döşeme, kaplama malzemeleri üzerinde çocuğun rahatça oturabilmesi, oyun oynayabilmesi için yumuşak ve rahat bir yüzey sağlaması durumu yüzünden birçok şekilde tercih edilmektedir. Aynı bir durum olarak arkalarına kaymayı ve çocuğun düşmesini engelleyici destekleyici aparatlar yerleştirilmesi gerekmektedir. Çocuklar vakitlerinin büyük çoğunluğunu emeklemek, oyun oynamak gibi geçirdikleri için yerin üzerinde geçirdiğinden zemin oyun oynamak için rahat, bakımı kolay ve hijyene uygun olmalıdır.

Şekil 2. Çocuk oyun alanı örneği (“Lola Karimova”, 2021)

Kumaş çeşitleri, uygun malzeme ve renk seçimi ve sağlık bakımından tescilli ve onaylı boyalarla birleştirilerek kullanışlı bir oyun malzemesi olabilmektedir. Bu malzemelerin doğal olanlarının tercih edilmesi, insan sağlığı açısından önemlidir. Doğaya ve insana uyumlu, kullanılabilir, geri dönüşümlü doğaya ve insana zararsız malzemeler kullanım esnasında olumlu sonuçlar doğuracaktır. Ana renklerden ve farklı dokulardan oluşan doğal oyun malzemelerinin (ağız ile çevreyi kavradığı için) kullanımı çocukların sağlığı açısından önemlidir.

Bu yaş grubu bireylerin mekanlarında kumaş özellikle mobilyada estetik amaçlı kullanılmaktadır. Fakat kumaşlarda kullanılan boya maddelerinin kanserojen madde içermemesi ve ürünlerin %100 pamuklu olması, anti alerjik olması ve 40 derecede yıkanabilir olması özellikle gerekmektedir. Bunların dışında yatak, koltuk gibi mobilyalarda kullanılan döşemelik kumaşların hijyenik alt yapılı, yanmaz olmasına ve yangında zehirli gazlar çıkarmamalarına dikkat edilmelidir.

Çocuklarla yetişkinlerin boy farkları sebebi ile görüş açıları ve bakış yükseklikleri farklıdır. Çocuk odasında göz seviyesinde pencereler tasarlanmalı, tüm obje ve mobilyalar çocukların boyutlarına ve boyutlarına uygun olmalıdır. “Çocuklara uygun boyutlarda seçilen tüm obje ve tasarımlar çocukların yeteneklerini erkenden keşfetmelerine, çevrelerini kolay kullanmalarına ve böylece özgüvenlerini pekiştirmelerine olanak verir” (Öymen ve Zorlu, 2002, s. 23). Büyük ve/veya yüksek mekanlar bu yaş bireylerde korku ve endişe doğurabilmektedir. Göz seviyesinde tasarlanan pencereler için kullanılacak olan perde kumaşlarının da yanmaz olmasına ve yangında zehirli gazlar çıkarmamalarına özellikle dikkat edilmelidir. Renk olgusunun, insan üzerindeki pozitif ve negatif olarak psikolojik etkisi suretiyle, tasarım süreci içinde üstünde durulması gereken en önemli unsurlardan biridir. Bu yaş bireylerin kullanacağı ya da kullandığı oyuncak ve mekan içindeki objelerin, elemanlarında da etkisi çok önemlidir. Çocukların uyuyacağı odalarda kullanılan perde ve duvar rengi skalasında ana renkler tercih edilmeli, hem uyku düzenleyici hem de sakinleştirici etkisiyle kırılma indisi en yüksek olan mavi rengi uyuma mekanlarında kullanılabilmektedir.

Koruma evlerinde duvar kağıdı olarak ise dayanıklı olması sebebiyle vinil esaslı duvar kağıtları kullanılabilir. Tekstil tabanlı duvar kağıtları yıkanabilir, su geçirmez, silinebilir durumdadır. Anti bakteriyel bir malzeme olmasından dolayı üzerinde küf ve mantar gibi mikro organizmaların oluşumunu ve çoğalmasını engeller. Kolayca temizlenebilir, mikrop ve bakteri yayılımını en az duruma indirir. Alev almaz özelliği ile çocukların bulunduğu mekanlarda güvenli olması sebebi ile tercih edilmesinde büyük fayda vardır.

4. SONUÇ

Sonuç olarak bu yaş grubu içindeki bireylerin/çocuk mekanlarında tekstil ürünleri, işlevselliği sağlama, üretilebilir olma, hijyenik olma, kolay temizlenebilme, çocuğun gelişimine katkı verebilecek ve psikolojik yönden güven verme, sağlamlık gibi birçok niteliği bir arada bulundurması açısından en önemli bir tasarım kriteridir. Bu niteliklerin sağlanabilmesi, kullanılacak malzemeye, malzemenin tasarlanan biçimde üretilmesine ya da tasarlanan biçimin kullanılacak malzemeden üretilmesine bağlıdır. Bu sebeple malzeme seçiminde ana fikir, tasarımda belirlenen işlevlerin/fonksiyonların yerine getirilmesi, daha sonra da biçimselliğe dönüşmesi olmasıdır. Farklı bir söylemde, çocuklar için tasarlanan bu mekanların tasarımında seçilen malzemenin belirlenen işlev ve kullanıma uygunluğu ile seçilen malzemenin tasarıma uygunluğu tüm önemi taşımaktadır. Çocuk mekanları tasarımında kullanılan tekstil malzemelerinin fiziksel özelliklerinin yanı sıra insan sağlığı üzerindeki etkilerinin de dikkate alınması tasarımcının en büyük görevleri arasında yer almalıdır. Bu ana unsurlar ışığında doğru mekânsal kodlar ile sağlıklı nesiller yetişecektir.

Teşekkür ve Bilgi Notu

Makalede, ulusal ve uluslararası araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur. Çalışmada Etik Kurul izni gerekmemiştir.

Çıkar Çatışması Beyanı

Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmektedirler.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyan Özeti

Makale tek yazarlıdır.

KAYNAKÇA

Aslan, F., Aslan, E. ve Atik, A. (2015). İç mekanda algı. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 5(11), 139-151. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iujad>

- Aydıntan, E. (2001). *Yüzey kaplama malzemelerinin iç mekan algısına anlamsal boyutta etkisi üzerine deneysel bir çalışma* (Yüksek lisans tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Burdurlu, E., Kılıç, Y., İlçe, A., Elibol, G. ve Yener, G. (2004). Okul öncesi çocuk mobilyaları ile ilgili ebeveyn görüşleri ve öngörülen mobilya tasarım ölçütleri. *Teknoloji Dergisi*, 7(1), 139-149. Erişim adresi: <https://jestech.karabuk.edu.tr/>
- Çukur, D. (2011). Okul öncesi çocukluk döneminde sağlıklı gelişimi destekleyici dış mekân tasarımı. *SDÜ Orman Fakültesi Dergisi*, 12, 70-76. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tjf>
- Çukur, D. ve Delice, E. (2011). Erken çocukluk döneminde görsel algı gelişimine uygun mekan tasarımı. *Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 7(24), (25-36). Erişim adresi: <http://kutuphane.ilahiyat.omu.edu.tr/Icerik/21275/AILE-VE-TOPLUM-Egitim-Kultur-ve-Arastirma-Dergisi.aspx>
- Demirarslan, D. ve Aytöre, S. (2014, Eylül). *Çocuğun fiziksel ve ruhsal gelişimi açısından çocuk odaları tasarımında malzeme kullanımı ve malzeme seçiminin önemi. 2. Ulusal Yapı Malzemesi Kongresi ve Sergisinde sunulan bildiri*, İstanbul.
- Demirbilek, S. (2000). Korunmaya muhtaç gençlerin topluma kazandırılmasında yetiştirme yurtları. *D. E. Ü. İ. İ. B. F. Dergisi*, 15(2), 137-152. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ije>
- Dilmaç, E. (2018). *Anaokulları sınıf mekanlarında rengin çocuk psikolojisine etkileri* (Yüksek lisans tezi). Erişim adresi: <http://openaccess.maltepe.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12415/405>
- Elibol, G., Kılıç, Y. ve Burdurlu, E. (2006). Okul öncesi çocuk oyuncaklarında malzeme kullanımı ve 4-6 yaş çocuklarının renk tercihleri. *Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 3(9), 35-43. Erişim adresi: <http://kutuphane.ilahiyat.omu.edu.tr/Icerik/21275/AILE-VE-TOPLUM-Egitim-Kultur-ve-Arastirma-Dergisi.aspx>
- Inhabitat. (2021). New Jerusalem orphanage is a vibrant shipping container home for south African kids. Erişim adresi: <https://inhabitat.com/new-jerusalem-orphanage-built-with-recycled-shipping-containers-makes-south-african-kids-feel-loved-again/>
- Levent, T. (2015). *İç mimarlıkta bir tasarım öğesi olarak tekstil ürünleri ve seçim ölçütleri* (Yüksek lisans tezi). Erişim adresi: <https://tezarsivi.com/icmimarlikta-bir-tasarim-ogesi-olarak-tekstil-urunleri-ve-secim-olcutleri>

Lola Karimova. (2021). Tashkent city orphanage for children under the age of three. Erişim adresi:
<https://www.lolakarimova.com/fr/pictures/tashkent-city-orphanage-for-children-under-the-age-of-three>

Tandođan, O. (2014). Çocuk için daha yaşanılır bir kentsel mekan: Dünyada gerçekleştirilen uygulamalar. *Megaron Dergisi*, 9(1), 19-33. doi: 10.5505/MEGARON.2014.43534

Topgöl, F. (2017). *Kurum bakımı altındaki çocukların yaşam alanlarının ev kazaları, mobilya ve donatı elemanları ilişkisi açısından değerlendirilmesi: Ankara Çocuk Evleri örneği* (Yüksek lisans tezi). Erişim adresi:
<http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/handle/11655/3802>

Volunteer Morocco. (2021). Orphanage service. Erişim adresi:
<https://www.volunteermorocco.org/orphanage>

